

राष्ट्रीय बातम्या

उच्च शिक्षणातील सूक्ष्म प्रमाणपत्रे

- भारतातील उच्च शिक्षण संस्थांना (HEIs) विद्यार्थ्यांना भविष्यातील करिअर संधींशी जोडून त्यांच्यामधील रोजगारक्षमतेतील अंतर सक्रियपणे दूर करण्याचे आवाहन केले जाते.
- HEI मध्ये मिळवलेले ज्ञान आणि रोजगारासाठी आवश्यक कौशल्ये यांच्यातील असमानता नाविन्यपूर्ण उपायांची आवश्यकता अधोरेखित करते.

सूक्ष्म-क्रेडेन्शियल समजून घेणे:

- मायक्रो-क्रेडेन्शियल हे प्रमाणीकृत परिणामांसह अल्प-मुदतीचे शिक्षण क्रियाकलाप आहेत, जे ऑनलाइन, भौतिकरित्या किंवा संकरित मोडमध्ये ऑफर केले जातात.
- पारंपारिक पदवीच्या विपरीत, ज्यासाठी अनेक वर्षांचा अभ्यास आवश्यक असतो, सूक्ष्म-प्रमाणपत्रे आधुनिक कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी योग्य वेळेत दृष्टीकोन प्रदान करतात.
- औपचारिक पदवी कार्यक्रमांना उपस्थित राहू शकत नसलेल्या कार्यरत व्यावसायिकांसह ते आजीवन शिक्षणाऱ्यांची पूर्तता करतात.
- अॅकॅडेमिक बँक ऑफ क्रेडिट्स (ABC) सारख्या डिजिटल प्लॅटफॉर्मवर पोर्टेबल आणि स्टॅक करण्यायोग्य मायक्रो-क्रेडेन्शियलस, विद्यार्थ्यांना त्यांच्या शिक्षणामध्ये विविध कौशल्ये एकत्रित करण्यासाठी लवचिकता देतात.

पुढे जाण्याचा मार्ग:

- भारतीय HEIs (उच्च शैक्षणिक संस्थांनी) त्यांच्या धोरणात्मक उद्दिष्टांमध्ये सूक्ष्म-प्रमाणपत्रे समाविष्ट करून परिवर्तनाच्या एजंटची भूमिका स्वीकारली पाहिजे.
- नियामक आणि HEI ने स्पष्ट प्रमाणीकरण मेट्रिक्स स्थापित करून, विद्यमान शैक्षणिक कार्यक्रमांसह

सूक्ष्म-क्रेडेन्शियलस एकसंध करण्यासाठी सहयोग केले पाहिजे.

C-CARES वेब पोर्टल

- केंद्रीय कोळसा, खाण आणि संसदीय कामकाज मंत्री, श्री प्रल्हाद जोशी यांनी नुकतेच CMPFO साठी C-DAC द्वारे विकसित केलेल्या C-CARES वेब पोर्टलचे उद्घाटन केले.

महत्वाचे मुद्दे:

- C-CARES, सेंटर फॉर डेव्हलपमेंट ऑफ अॅडव्हान्स्ड कॉम्प्युटिंग (C-DAC) द्वारे डिझाइन केलेले, CMPFO च्या डिजिटलायझेशन आव्हानांना संबोधित करते, त्याचे रेकॉर्ड-कीपिंग आणि ऑपरेशनल प्रक्रियांचे आधुनिकीकरण करण्याच्या उद्देशाने.
- कोळसा मंत्रालयाच्या अंतर्गत 1948 मध्ये स्थापित, CMPFO ही कोळसा क्षेत्रातील कामगारांसाठी भविष्य निर्वाह निधी आणि पेन्शन योजनांचे व्यवस्थापन करणारी एक स्वायत्त संस्था आहे.
- सध्या, कोळसा क्षेत्रातील 3.3 लाख भविष्य निर्वाह निधी सदस्य आणि 6.1 लाख पेन्शनधारकांना सेवा देते.

CBSE ने शाळांना राष्ट्रीय क्रेडिट फ्रेमवर्क तयारीसाठी आग्रह केला

- CBSE ने संलग्न शाळांना नॅशनल क्रेडिट फ्रेमवर्क (NCrF) च्या अनुषंगाने क्रेडिट ऍलोकेशन पॅटर्नचे नियोजन करण्याची विनंती केली आहे.
- मसुदा मार्गदर्शक तत्त्वे सीबीएसईने प्रस्तावित केली आहेत, जी सध्या फीडबॅकसाठी खुली आहेत.

क्रेडिट वाटप आणि विषय संरचना:

- CBSE 9वी ते 12वीच्या वर्गासाठी नवीन क्रेडिट फ्रेमवर्क सादर करण्याची योजना आखत आहे,

ज्यामध्ये विषयांना क्रेडिट्सच्या वाटपावर जोर देण्यात आला आहे.

- शारीरिक शिक्षण, आरोग्य, कला शिक्षण आणि तृतीय भाषा यांसारख्या विषयांच्या अंतर्गत मूल्यमापनासाठी अतिरिक्त तास वाटून विद्यार्थ्यांना पाच विषय उत्तीर्ण करणे आवश्यक आहे.

विषयांचा विस्तार:

- या प्रस्तावात इयत्ता 9वी आणि 10वीसाठी अनिवार्य विषयांचा 5 वरून 10 पर्यंत विस्तार करण्याची सूचना आहे.
- अतिरिक्त विषयांमध्ये अनिवार्य तिसरी भाषा, आंतरविषय अभ्यास, शारीरिक शिक्षण, कला शिक्षण आणि कौशल्य-संबंधित विषय समाविष्ट आहेत.

पुढील वर्षी अधिकृत अंमलबजावणीसाठी सज्जता सुनिश्चित करण्यासाठी शाळांना अंतर्गत क्रेडिट प्रणाली स्वीकारण्यास प्रोत्साहित केले जाते.

परिसीमन अभ्यास

- राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 82 आणि 170 नुसार, SC आणि ST साठी राखीव जागांसह, मतदारसंघांच्या जागांची संख्या आणि सीमा निश्चित करणे समाविष्ट आहे.
- हे प्रत्येक जनगणनेनंतर परिसीमन आयोगाद्वारे केले जाते.

पार्श्वभूमी:

- लोकसंख्या नियंत्रण उपायांना प्रोत्साहन देण्यासाठी 1971 च्या जनगणनेनुसार सीमांकन गोठवण्यात आले आहे.
- हे 42 व्या दुरुस्ती कायद्याद्वारे 2000 पर्यंत केले गेले आणि 84 व्या दुरुस्ती कायद्याद्वारे 2026 पर्यंत वाढवले गेले.

समस्या:

- राज्यांमधील असमान लोकसंख्या वाढीमुळे आव्हाने आहेत.

- राज्यांमध्ये जागांचे पुनर्वितरण करणे किंवा एकूण जागांची संख्या वाढवणे, दोन्ही काही विशिष्ट प्रदेशांसाठी संभाव्य गैरसोयीच्या भोवती चर्चा फिरते.

आंतरराष्ट्रीय पद्धती

- युनायटेड स्टेट्स: हाऊस ऑफ रिप्रेझेंटेटिव्हजमधील जागा प्रत्येक जनगणनेनंतर पुनर्वितरित केल्या जातात, ज्याचा उद्देश राज्यांमध्ये समान प्रमाणात प्रतिनिधित्व आहे.
- युरोपियन युनियन: युरोपियन युनियन संसद घटित प्रमाणाच्या तत्वावर आधारित जागांचे वाटप करते, जेथे लोकसंख्येचा आकार जागांच्या संख्येवर प्रभाव टाकतो.

(उल्लेखित आकृती फक्त एक अंदाज आहे)

तटस्थतेची विनंती

- युनायटेड नागा कौन्सिल (UNC) ने मैतेई-कुकी-झो संघर्षात नागांना सहभागी न करण्याचे आवाहन केले आहे.
- मणिपूरमधील नागांचे प्रतिनिधित्व करणारी UNC, मैतेई आणि कुकी-झो यांच्यातील चालू असलेल्या वांशिक संघर्षापासून नागांना दूर ठेवण्याचा प्रयत्न करते.

मणिपूरमधील वांशिक हिंसाचाराचा आढावा

- 3 मे 2023 रोजी, मणिपूर, भारतातील ईशान्येकडील राज्य, प्रामुख्याने इम्फाळ खोऱ्यात राहणारा मैतेई समुदाय आणि आसपासच्या टेकड्यांवर राहणारा कुकी-झो आदिवासी समूह यांच्यात जातीय तणाव निर्माण झाला.

कारणे:

- 14 एप्रिल 2023 रोजी न्यायालयाच्या निर्देशानंतर, मणिपूर उच्च न्यायालयाने राज्य सरकारला अनुसूचित जमातीचा दर्जा मिळण्याच्या मैतेई समुदायाच्या मागणीबाबत केंद्र सरकारकडे प्रस्ताव पाठविण्याचे निर्देश दिले.

मल्टी-ट्रॅकिंग प्रकल्पांना कॅबिनेटची मंजूरी

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या अध्यक्षतेखालील आर्थिक घडामोडींच्या मंत्रिमंडळ समितीने भारतीय रेल्वेमधील सहा मल्टी-ट्रॅकिंग प्रकल्पांना मंजूरी दिली आहे.
- प्रवासाची सोय वाढवणे, लॉजिस्टिक खर्च कमी करणे, तेलाची आयात कमी करणे आणि CO2 उत्सर्जन कमी करणे हे या प्रकल्पांचे उद्दिष्ट आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- बांधकामाच्या टप्प्यात, प्रकल्पांमुळे अंदाजे तीन कोटी मनुष्य-दिवस थेट रोजगार निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे.
- 2029-30 पर्यंत पूर्ण होण्याच्या अपेक्षित वेळेसह या प्रकल्पांसाठी आर्थिक परिव्यय अंदाजे 12,343 कोटी रुपये असेल.
- राजस्थान, आसाम, तेलंगणा, गुजरात, आंध्र प्रदेश आणि नागालँड या सहा राज्यांमधील 18 जिल्ह्यांमध्ये हे प्रकल्प विस्तारित आहेत आणि भारतीय रेल्वे नेटवर्कचा 1020 किलोमीटरने विस्तार करत आहेत.
- हे प्रकल्प PM-गती शक्ती नॅशनल मास्टर प्लॅनचा भाग आहेत, ज्यामध्ये मल्टीमॉडल कनेक्टिव्हिटी आहे, ज्यामध्ये लोक, वस्तू आणि सेवांची अखंडित हालचाल सुलभ करण्यासाठी एकात्मिक नियोजनावर भर देण्यात आला आहे.

जम्मू-काश्मीरमध्ये कायदेमंडळात बदल

- जम्मू आणि काश्मीरमधील अनुसूचित जमाती (एसटी) आणि अनुसूचित जाती (एससी) यादीमध्ये विविध समुदायांचा समावेश करण्यासाठी राज्यसभेने अलीकडेच विधेयके मंजूर केली.
- दुरुस्त्यांमध्ये, गुजर-बकरवाल समाजाच्या सुरु असलेल्या निदर्शनास संबोधित करून पहाडी वंशीय गटाचा एसटी यादीत समावेश करण्यात आला.

- याशिवाय, या विधेयकात पडारी जमाती, गड्डा ब्राह्मण आणि कोळी समुदायांचा एसटी यादीत समावेश करण्यात आला आहे.
- वाल्मिकी समाज आणि त्या सारख्या समाजांचा अनुसूचित जातीच्या यादीत समावेश करण्यात आला.

डिजीरेडी सर्टिफिकेशन (डीआरसी) पोर्टल

- DRC पोर्टल भारतीय गुणवत्ता परिषद (QCI) आणि ओपन नेटवर्क फॉर डिजिटल कॉमर्स (ONDC) यांच्यातील एक सहयोगी प्रयत्न आहे.
- ONDC प्लॅटफॉर्मवर विक्रेते म्हणून अखंड एकीकरणासाठी सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या (MSMEs) डिजिटल सज्जतेचे मूल्यमापन करणे आणि प्रमाणित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

जागतिक कर्करोग दिन

- जागतिक कर्करोग दिन दरवर्षी 4 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो.
- त्याची सुरुवात 4 फेब्रुवारी 2000 रोजी पॅरिसमधील न्यू मिलेनियमसाठी कॅन्सर विरुद्धच्या जागतिक शिखर परिषदेत झाली.
- कर्करोगाविरुद्धच्या लढाईत जगाला एकत्र आणण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- 2022 ते 2024 दरम्यान, जागतिक कर्करोग दिनाचे लक्ष "कर्करोगाचे अंतर बंद करणे" हे आहे.
- या वर्षाची थीम "एकत्रित, आम्ही सतत असलेल्यांना आव्हान देऊ" अशी आहे.
- या थीममध्ये कर्करोग प्रतिबंध आणि काळजीमध्ये प्राधान्य देण्यासाठी आणि गुंतवणूक करण्यासाठी आणि न्याय्य आणि कर्करोगमुक्त जग साध्य करण्यासाठी अधिक काही करण्यासाठी नेत्यांच्या जागतिक मागणीचा समावेश आहे.

बद्दल:

- कर्करोग हा पेशींच्या अनियंत्रित वाढीमुळे वैशिष्ट्यीकृत रोगांचा एक जटिल समूह आहे जो आसपासच्या ऊर्तीवर आक्रमण करू शकतो आणि नुकसान करू शकतो.
- हे सहसा पेशींमधील अनुवांशिक उत्परिवर्तनांमुळे उद्भवते, ज्यामुळे शरीराच्या नैसर्गिक नियामक यंत्रणेमध्ये असामान्य प्रसार आणि व्यत्यय येतो.
- कर्करोग शरीराच्या कोणत्याही भागावर परिणाम करू शकतो, परंतु विविध घटक वैयक्तिक जोखीम आणि विशिष्ट प्रकारांवर प्रभाव टाकतात.

सिकलसेल रोग कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी पॅनेल

- सिकलसेल रोग नियंत्रण कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी सुनिश्चित करण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने प्रथमच एक समिती स्थापन केली आहे.
- राज्य सरकारने राज्य, जिल्हा आणि तालुका स्तरावर समित्या स्थापन करण्याचे निर्देश जारी केले आहेत.
- हे त्यांना सिकलसेल रोगाची तपासणी, उपचार आणि प्रतिबंध करण्याची महत्त्वपूर्ण कार्ये देखील नियुक्त करते.
- हा उपक्रम विशेषतः ग्रामीण, दुर्गम आणि आदिवासी भागातील आरोग्यसेवा गरजा पूर्ण करण्यासाठी तयार करण्यात आला आहे.

ड्रोन ऑपरेटरच्या प्रशिक्षणासाठी खुल्या विद्यापीठाने सामंजस्य करार केले

- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाने (YCMOU) ड्रोन ऑपरेटरसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम देण्यासाठी अनेक संस्थांसोबत सामंजस्य करारावर स्वाक्षरी केली आहे.
- हे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 च्या अनुषंगाने असेल ज्याच्या उद्देशाने लोकांची कौशल्ये विकसित

करण्यासाठी सर्व संभाव्य उपाययोजना प्रदान करणे ज्यामुळे त्यांची रोजगारक्षमता वाढेल.

या उपक्रमाचा उद्देश देखील आहे:

- विविध क्षेत्रातील कुशल ड्रोन ऑपरेटरच्या वाढत्या मागणीकडे लक्ष देणे.
- भारतभरातील व्यक्तींना सुलभ आणि परवडणारे ड्रोन प्रशिक्षण देणे.
- प्रशिक्षणार्थींना नियमांचे पालन करून ड्रोन सुरक्षितपणे आणि प्रभावीपणे ऑपरेट करण्यासाठी ज्ञान आणि कौशल्ये सुसज्ज करणे.

BoM ने तिसऱ्या तिमाहीत PSU बँकांमध्ये ठेवी जमा करण्यामध्ये सर्वाधिक वाढ नोंदवली

- बँक ऑफ महाराष्ट्रने अशा वेळी सार्वजनिक क्षेत्रातील कर्जदारांमध्ये ठेवी जमा करण्याच्या बाबतीत सर्वाधिक वाढ नोंदवली आहे जेव्हा बहुतांश कर्जदारांना दुहेरी अंकी वाढ साध्य करण्यात अडचणी येत आहेत.
- सार्वजनिक क्षेत्रातील 12 बँकांपैकी फक्त बँक ऑफ महाराष्ट्र आणि स्टेट बँक ऑफ इंडिया (डिसेंबर 2023 मध्ये संपलेल्या तिसऱ्या तिमाहीत ठेवींमध्ये दुहेरी अंकी वाढ नोंदवू शकले.
- सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकांच्या प्रकाशित त्रैमासिक आकड्यांनुसार, पुणे-स्थित बँक ऑफ महाराष्ट्रने या तिमाहीत ठेवींमध्ये 17.895 वाढ नोंदवली आणि त्यानंतर SBI ने 12.84% वाढ नोंदवली.

ऑलिम्पियन दत्त भोकनळने स्प्रींट सिंगल स्कल गोल्डसह पुनरागमन केले

- दत्त भोकनळने आर्मी रोइंग नोड येथील राष्ट्रीय स्प्रींट रोइंग चॅम्पियनशिपमध्ये पुरुष एकेरी स्कल सुवर्णपदक जिंकले आहे.
- तो ऑलिम्पियन आणि आशियाई खेळांमध्ये क्वाड्रपल स्कलमध्ये सुवर्णपदक विजेता आहे, त्याने सर्बिसेस रोअर सलमान खानला सेकंदाच्या तीन-

दशांश अंतराने मागे टाकले, नंतरच्या 1:29.8 च्या तुलनेत 1 मिनिट 29.5 सेकंदात अंतिम रेषा ओलांडून विजेतेपदावर दावा केला.

महिला जननेंद्रियाच्या विकृतीसाठी शून्य सहनशीलतेचा आंतरराष्ट्रीय दिवस

- महिला जननेंद्रियाच्या विच्छेदन (FGM) साठी शून्य सहनशीलता आंतरराष्ट्रीय दिवस दरवर्षी 6 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो.
- हे FGM संपवण्यात गुंतलेल्या सर्व स्टेकहोल्डर्सना यश साजरे करण्याची, प्रथा सोडून जाण्याची आणि जागरूकता वाढवण्याची संधी देते.
- 2024 थीम: तिचा आवाज. तिचे भविष्य
- या वर्षी या आंतरराष्ट्रीय दिवसाचा 13 वा वर्धापनदिन आहे.
- 2024 मध्ये, जगभरात सुमारे 4.4 दशलक्ष मुली किंवा दररोज 12,000 पेक्षा जास्त मुलींना FGM चा धोका आहे.

पेंच व्याघ्र प्रकल्पाचे शुभंकर

- होरी, मलबार पाईड हॉर्नबिल, पेंच व्याघ्र प्रकल्पासाठी (PTR) शुभंकर म्हणून निवडले गेले आहे.
- मराठीत धनेश आणि स्थानिक आदिवासी धन चिडिया म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या या पक्ष्याला प्रदेशात सांस्कृतिक महत्त्व आहे.
- पीटीआर व्यवस्थापनाने अधिकृतपणे शुभंकर "होरी" असे नाव दिले आहे.

पेंच व्याघ्र प्रकल्प:

- महाराष्ट्र, भारतातील तिसरे सर्वात मोठे राज्य आणि जैवविविधतेचे संरक्षण करण्यात अग्रेसर असून, मध्य प्रदेशसह भारतात सर्वाधिक (सहा) व्याघ्र प्रकल्प आहेत.
- पूर्व विदर्भाच्या उत्तरेला असलेला पेंच व्याघ्र प्रकल्प हा नागपूर जिल्ह्यातील रामटेक, परसोनी आणि सावनेर तालुक्यात पसरलेला आहे.

- हा भारतातील 25 वा व्याघ्र प्रकल्प आहे.
- पेंच व्याघ्र अभयारण्य (PTR) ज्याला त्याचे नाव त्याच्या जीवनरेषेवरून मिळाले आहे - पेंच नदी 741.41 चौ.किमी क्षेत्रफळावर पसरलेली आहे.

वायू प्रदूषण रोखण्यासाठी सरकारी पुढाकार

- मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशाला प्रतिसाद म्हणून, बीएमसीने वायू प्रदूषणाशी संबंधित तक्रारींचे निराकरण करण्यासाठी "मुंबई एअर" नावाचे नवीन अँड्रॉइड अँप्लिकेशन सादर केले.
- या उद्देशासाठी वेबसाइट आणि मोबाइल अँप स्थापन करण्याच्या न्यायालयाच्या आदेशाचा एक भाग म्हणून अँपचे लॉन्चिंग करण्यात आले.

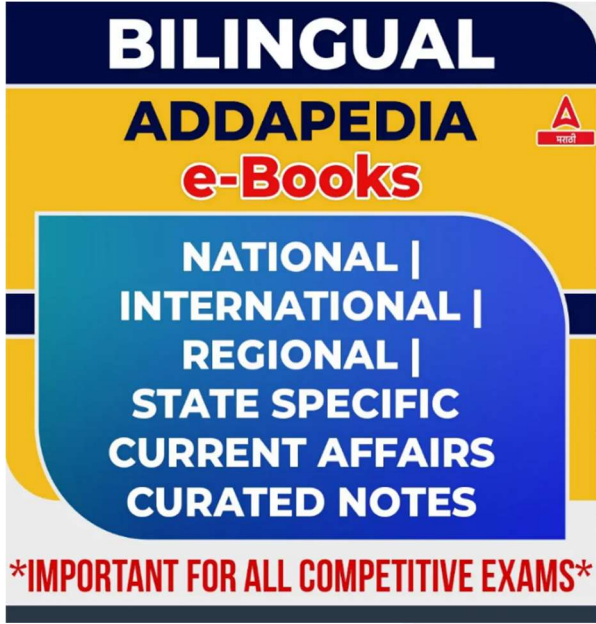
राज्यस्तरीय समितीची स्थापना

- शहरातील प्रचलित वायू प्रदूषणाच्या समस्या दूर करण्यासाठी धोरणे आखण्याच्या उद्देशाने राज्याच्या पर्यावरण विभागाने राज्यस्तरीय समितीची स्थापना केली आहे.
- विविध अहवाल आणि जनहित याचिका (पीआयएल) द्वारे मुंबई उच्च न्यायालयाने चिंताजनक वायू गुणवत्ता निर्देशांक (AQI) आणि मुंबईतील प्रदूषणाची पातळीचा सामना करण्यासाठी केंद्रीय वायू (प्रदूषण प्रतिबंध आणि नियंत्रण) कायद्याप्रमाणे कायदा लागू करणे अनिवार्य केल्यानंतर हे पाऊल पुढे आले आहे.

ठाण्याचे नवे लँडमार्क

- तलावांचे शहर म्हणून ओळखले जाणारे ठाणे कोलशेतमध्ये 20.5 एकरात पसरलेल्या ग्रँड सेंट्रल पार्क या नवीन लँडमार्कचे अनावरण करत आहे.
- येत्या ८ फेब्रुवारीला मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या हस्ते या सार्वजनिक उद्यानाचे उद्घाटन होणार आहे.
- ग्रँड सेंट्रल पार्क न्यूयॉर्कच्या ग्रँड सेंट्रल पार्क आणि लंडनच्या हाइड पार्कसारख्या प्रतिष्ठित उद्यानांपासून प्रेरणा घेते.

- हे ठाणे महापालिकेच्या सुविधा भूखंड विकास प्रकल्पाचे उत्पादन आहे.
- 3,500 पेक्षा जास्त वृक्षांच्या प्रजातींचा अभिमान असलेले, पार्क अभ्यागतांसाठी विविध सुविधा देते.
- त्यात मुघल, चायनीज, मोरोक्कन आणि जपानी गार्डन्स सारख्या थीम असलेले विभाग समाविष्ट आहेत.
- ग्रँड सेंट्रल पार्क हे ठाण्यातील 80 हून अधिक उद्यानांपैकी सर्वात मोठे विकसित उद्यान आहे.

BMC बजेट 2024-25

- बृहन्मुंबई महानगरपालिका (BMC) ने 2024-25 या आर्थिक वर्षासाठी ₹59,954.75 कोटी रुपयांचा अर्थसंकल्प सादर केला आहे, ज्यामध्ये मागील आर्थिक वर्षाच्या तुलनेत 10.5% ची लक्षणीय वाढ झाली आहे.
- मार्च 2022 मध्ये नगरसेवकांचा पाच वर्षांचा कार्यकाळ संपल्यानंतर राज्य सरकारने बीएमसी प्रशासक म्हणून नियुक्त केलेले महापालिका आयुक्त इक्बाल सिंग चहल यांना नागरी प्रशासनाने बजेट सादर केले.

प्रमुख हरित उपक्रम: महाराष्ट्र 5000 डिझेल बसेसचे LNG मध्ये रूपांतर करणार

- महाराष्ट्र आपल्या 5000 डिझेल बसेसचे द्रवरूप नैसर्गिक वायू (LNG) मध्ये रूपांतर करण्याचा उपक्रम हाती घेत आहे.
- पर्यावरणीय शाश्वतता आणि स्वच्छ हवेच्या दिशेने हे महत्त्वपूर्ण पाऊल आहे.
- यामुळे डिझेल वाहनांचे प्रदूषण 10% कमी होईल.
- राज्यभरातील 90 स्थानकांमध्ये एलएनजी इंधनाची तरतूद करून हे रूपांतरण सहा टप्प्यात केले जाईल.
- हरित वाहतुकीला चालना देण्यासाठी उद्योग विभागाने किंग्स गॅस खाजगी कंपनीशी सहकार्य केले आहे.
- या परिवर्तनीय प्रकल्पामुळे भरीव फायदे मिळण्याची अपेक्षा आहे, यासह:
 - कमी झालेले हरितगृह वायू (GHG) उत्सर्जन
 - सुधारित हवा गुणवत्ता
 - वर्धित सार्वजनिक आरोग्य
 - आर्थिक फायदे
 - ऊर्जा सुरक्षा

महाराष्ट्र सरकारने विविध क्षेत्रांतील विद्यार्थ्यांच्या इंटर्नशिपसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे जारी केली आहेत

- महाराष्ट्र सरकार विद्यार्थी इंटर्नशिपसाठी मार्गदर्शक तत्त्वे जारी करते, उद्योग, स्वयंसेवी संस्था आणि व्यावसायिक यांच्या सहकार्याला प्रोत्साहन देते.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार, 8-12 क्रेडिट्ससाठी इंटर्नशिप अनिवार्य आहे.
- प्रत्येक महाविद्यालयाने इंटर्नशिप सेलची स्थापना करणे आवश्यक आहे, विविध संधी प्रदान करणे आणि तयारीचे कार्यक्रम आयोजित करणे.

- विद्यार्थी प्राधान्यांची यादी करू शकतात आणि महाविद्यालयांनी स्थानिक उद्योगाच्या गरजांशी जुळणारे प्रकल्प निवडले पाहिजेत.
- उद्योग, स्वयंसेवी संस्था, वित्तीय संस्था आणि बँकांसोबत, विद्यार्थी चार्टर्ड अकाउंटंट, वकील किंवा कलाकारांसारख्या व्यावसायिकांच्या अंतर्गत इंटरनशिप देखील करू शकतात.
- इंटरनशिपनंतर, विद्यार्थी सर्वसमावेशक अहवाल सादर करतात, ज्ञानाच्या देवाणघेवाणीला प्रोत्साहन देतात.

मुंबई विभागात 26% प्राणी चावल्याची नोंद; महाराष्ट्रात रेबीजमुळे होणाऱ्या मृत्यूंमध्ये तीन पटीने वाढ झाली आहे

- मुंबई प्रदेशात प्राण्यांच्या चाव्याच्या घटनांमध्ये लक्षणीय वाढ झाली आहे, गेल्या पाच वर्षांत 26% वाढ नोंदवली गेली आहे.
- डब्ल्यूएचओचा अंदाज आहे की रेबीजमुळे दरवर्षी 55,000 लोकांचा मृत्यू होतो, ज्यात 20,000 भारतातील आहेत.
- 2019 मध्ये 10 च्या तुलनेत 2023 मध्ये महाराष्ट्रात 30 रेबीज मृत्यूची नोंद झाली.
- याच कालावधीत महाराष्ट्रात रेबीजच्या मृत्यूंमध्ये सुमारे 3 पट वाढ झाली आहे.

बद्दल:

- रेबीज हा एक लस-प्रतिबंधात्मक विषाणूजन्य रोग आहे जो प्राण्यांच्या चाव्याद्वारे पसरतो आणि जगातील काही प्रकरणे वगळता 100% प्राणघातक आहे.

CC रस्त्यांच्या योजनेसाठी एजन्सी शुल्क 5% वरून 1% कमी केले

- दोन सदस्यांनी चिंता व्यक्त करूनही, राज्य मंत्रिमंडळाने हायब्रीड अॅन्युइटी मॉडेल (HAM) द्वारे 6,000 किमी सिमेंट काँक्रीट रस्ते बांधण्यासाठी 28,500 कोटी रुपये मंजूर केले आहेत.

- राज्य 30% निधी पुरवते तर 70% सवलत बाजारातून उभारतात.
- महाराष्ट्र राज्य पायाभूत सुविधा विकास महामंडळ (MSIDC) हे सवलत देणारे आहे, जे सार्वजनिक बांधकाम विभागांतर्गत गेल्या मे महिन्यात स्थापन करण्यात आले.

हरित वाढ महाराष्ट्राला \$1 ट्रिलियन अर्थव्यवस्थेचे उद्दिष्ट पूर्ण करण्यास प्रवृत्त करू शकते

- इंटरनॅशनल फोरम फॉर एन्व्हायन्मेंट, सस्टेनेबिलिटी अँड टेक्नॉलॉजी (iFOREST), एक प्रमुख पर्यावरणीय थिंक टँक, हरित वाढ आणि हरित नोकऱ्यांना पाठिंबा देण्यासाठी आणि पाच वर्षांत \$1 ट्रिलियनची अर्थव्यवस्था साध्य करण्यासाठी महाराष्ट्रात न्याय्य ऊर्जा संक्रमणाची मागणी केली आहे.
- iFOREST ने नुकताच 'महाराष्ट्रात फक्त ऊर्जा संक्रमण: हरित विकास आणि हरित नोकऱ्यांसाठी एक संधी' या कार्यक्रमात अहवाल प्रसिद्ध केला.
- राज्यातील हरित ऊर्जा संक्रमणाची आव्हाने आणि संधींचे पहिले सर्वसमावेशक मूल्यमापन करणारा हा अहवाल, पुढील वर्षांमध्ये अत्यंत किंवा मध्यम परिणाम होणाऱ्या सर्व प्रमुख क्षेत्रांचा समावेश करतो.
- हे हरित वाढ आणि नोकऱ्यांच्या संधींवर प्रकाश टाकते जे योग्य सरकारी धोरण आणि आवश्यक खाजगी आणि सार्वजनिक गुंतवणुकीद्वारे उत्प्रेरित केले जाऊ शकतात.

मार्चपासून मुलांसाठी जपानी एन्सेफलायटीस विरुद्ध प्रायोगिक लसीकरण मोहीम

- राज्याचे आरोग्य विभाग, मार्चपर्यंत, पुणे शहर, पिंपरी-चिंचवड, रायगड आणि परभणीसह महाराष्ट्रातील चार विभागांमध्ये मुलांसाठी जपानी एन्सेफलाइटिस (जेई) विरुद्ध प्रायोगिक लसीकरण मोहीम सुरू करणार आहे.

- गोंदिया, गडचिरोली, वर्धा, सोलापूर, भंडारा आणि धाराशिव यासह महाराष्ट्रातील 16 जिल्ह्यांमध्ये मुलांसाठी जेई लसीकरणचा पहिला टप्पा काही वर्षांपूर्वी पार पडला.

बददल:

- जपानी एन्सेफलायटीस (JE) हा संभाव्यतः जीवघेणा डासांमुळे होणारा विषाणूजन्य संसर्ग आहे जो प्रामुख्याने मेंदूला प्रभावित करतो.
- कारक एजंट जपानी एन्सेफलायटीस विषाणू (JEV) आहे, जो फ्लेविव्हायरस कुटुंबाचा सदस्य आहे, डॅंग्यू, पिवळा ताप आणि वेस्ट नाईल व्हायरसशी जवळचा संबंध आहे.
- JEV चा प्रादुर्भाव प्रामुख्याने संक्रमित क्युलेक्स डासांच्या चाव्याव्दारे होतो, विशेषतः ग्रामीण भागात संध्याकाळ आणि पहाटेच्या वेळी सक्रिय असतो.
- डुक्कर आणि वन्य पक्षी हे विषाणूंचे जलाशय म्हणून काम करतात, परंतु एका व्यक्तीकडून दुसऱ्या व्यक्तीकडे थेट संक्रमण शक्य नाही.

टाटा ट्रस्ट मुंबईत भारतातील पहिले लहान प्राणी रुग्णालय सुरु करणार आहे

- टाटा ट्रस्ट मुंबईतील महालक्ष्मी येथे भारतातील पहिले अत्याधुनिक स्मॉल अॅनिमल हॉस्पिटल सुरु करणार आहे.
- हे रुग्णालय आपल्या प्रकारचे पहिले आहे आणि 98,000-चौरस फुटांवर पसरलेले आहे, 5 मजल्यांमध्ये 200 पेक्षा जास्त बेडची क्षमता आहे.
- परोपकारी आणि टाटा समूहाचे माजी अध्यक्ष रतन टाटा यांच्या पाळीव प्राण्यांसाठी सुपर स्पेशलिटी हॉस्पिटलच्या दृष्टीकोनातून प्रेरित होऊन, ही सुविधा पाळीव प्राणी-संवेदनशील पशुवैद्य, परिचारिका आणि जीव वाचवण्याच्या ध्येयासह दर्जेदार काळजी देण्यासाठी प्रशिक्षित तंत्रज्ञ यांच्यामार्फत चोवीस तास सेवा प्रदान करेल.
- मार्च 2024 मध्ये हे रुग्णालय सुरु होणार आहे.

सायबर सुरक्षेवरील महाराष्ट्र प्रकल्पासाठी मुख्यमंत्र्यांनी 837 कोटींची घोषणा केली

- नाशिकमध्ये महाराष्ट्र राज्य पोलीस खेळ 2024 (4 फेब्रुवारी ते 10 फेब्रुवारी) च्या औपचारिक उद्घाटनप्रसंगी मुख्यमंत्री म्हणाले की, सरकारने सायबर सुरक्षा यंत्रणा वाढविण्यासाठी 837 कोटी रुपयांचा प्रकल्प हाती घेतला आहे.
- यात कमांड आणि कंट्रोल सेंटर, तंत्रज्ञान-सहाय्यित तपास, सेंटर ऑफ एकसलन्स, क्लाउड आधारित डेटा सेंटर, सायबर सिक्युरिटीसाठी सिक्युरिटी ऑपरेशन सेंटरचा समावेश आहे जेणेकरून पोलिसांना प्रत्येक कोनातून तपासता येईल आणि गुन्हेगारांना पकडण्यासाठी गुन्ह्यांचे तपशील.
- राज्य पोलीस दलातील मनुष्यबळ वाढवण्यासाठी कटिबद्ध आहे ज्यासाठी त्यांनी 17,000 पोलीसांची भरती केली आहे.
- बँकामार्फत पोलिसांसाठी घरे बांधण्यासाठी पूर्वीप्रमाणे कर्ज योजना सुरु करण्याचा निर्णयही सरकारने घेतला आहे.

आर्ट ऑफ लिव्हिंगने किसान बास्केट लाँच केले, नैसर्गिक शेतीला प्रोत्साहन देण्यासाठी राज्यासोबत सामंजस्य करार केला

- जागतिक आध्यात्मिक संस्था आर्ट ऑफ लिव्हिंग फाउंडेशनने किसान बास्केट लाँच केले, एक व्यासपीठ जे ग्राहकांना थेट शेतकऱ्यांकडून ऑर्डर करण्याची परवानगी देईल.
- आर्ट ऑफ लिव्हिंगचे संस्थापक श्री श्री रविशंकर यांच्या उपस्थितीत फाउंडेशनने राज्य सरकारसोबत सामंजस्य करार केला.
- सर्वांगीण ग्रामीण विकास घडवून आणण्यासाठी ते राज्यात 1.3 दशलक्ष हेक्टरवर नैसर्गिक शेती राबवत असल्याचे संस्थेने म्हटले आहे.

- संभाजी नगर जिल्ह्यातील सुमारे 10,000 हून अधिक आदिवासी शेतकऱ्यांना नैसर्गिक शेती आणि शाश्वत शेतीचे प्रशिक्षण देऊन त्यांना स्वावलंबी बनवले आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- पीएम मोदींच्या मन की बात शोमध्येही या प्रकल्पाचा उल्लेख आढळून आला.

अदानीच्या गोंडखैरी कोळसा खाणीला पर्यावरण मंजूरी मिळाली, प्रदूषण मंडळाच्या अर्जाचा मार्ग मोकळा

- अदानी समूहाला शहरापासून 20 किमी अंतरावर असलेल्या कळमेश्वर तालुक्यातील गोंडखैरी येथे भूमिगत कोळसा खाणीसाठी वन पर्यावरण आणि हवामान बदल मंत्रालयाकडून पर्यावरण मंजूरी (EC) मिळाली आहे.
- अदानी समूहाची महाराष्ट्रातील ही पहिली खाण आहे.
- पर्यावरण मंजूरीमुळे कंपनीला महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळासमोर (MPCB) संमतीसाठी अर्ज करण्याचा मार्ग मोकळा झाला आहे.

बददल:

- हा कोळसा खाण प्रकल्प त्याच्या संभाव्य पर्यावरणीय परिणामांमुळे चिंतेचा विषय बनला आहे. कोळसा खाणीमुळे हवा आणि पाण्यात हानिकारक प्रदूषक सोडले जाऊ शकतात आणि हवामान बदलास देखील हातभार लावू शकतो.
- स्थानिक समुदायांच्या संभाव्य विस्थापनासाठी या प्रकल्पावर टीकाही झाली आहे.

राष्ट्रीय जंतनाशक दिन

- राष्ट्रीय जंतनाशक दिवस (NDD) भारतात दरवर्षी 10 फेब्रुवारी रोजी साजरा केला जातो
- देशातील प्रत्येक बालकाला "कृमीमुक्त" बनवण्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हे 2015 मध्ये लाँच केले गेले आणि उपक्रम शाळा आणि अंगणवाडी केंद्रांसारख्या प्लॅटफॉर्मद्वारे 1-19

वर्षे वयोगटातील, शाळांमध्ये नोंदणीकृत असलेल्या आणि नसलेल्या दोन्ही मुलांना लक्ष्य करते.

- राष्ट्रीय जंतनाशक दिन 2024 ची थीम "एसटीएच काढून टाका: मुलांसाठी निरोगी भविष्यात गुंतवणूक करा"
- हे सार्वजनिक आरोग्याभोवती फिरते, विशेषतः मुलांमध्ये परजीवी जंत संक्रमण प्रतिबंध आणि नियंत्रित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.

महत्त्व:

जंत संक्रमण कमी करते:

- मातीद्वारे प्रसारित होणारे हेलमिथ (आतड्यातील कृमी) भारतात प्रचलित आहेत, ज्यामुळे अशक्तपणा, कुपोषण, दृष्टीदोष संज्ञानात्मक विकास आणि शाळेत कमी उपस्थिती यासारख्या आरोग्य समस्या उद्भवतात. NDD लहान मुलांना मोठ्या प्रमाणावर जंतनाशक औषध देऊन याचा सामना करतो.

एकूण आरोग्य सुधारते:

- वर्म्स नष्ट करून, NDD मुलांचे संपूर्ण आरोग्य, पोषण स्थिती आणि जीवनाची गुणवत्ता सुधारते, चांगले शैक्षणिक परिणाम आणि भविष्यातील संभाव्यतेमध्ये योगदान देते.

जागतिक कडधान्य दिन

- 2018 मध्ये, संयुक्त राष्ट्रांच्या आमसभेने 10 फेब्रुवारी हा जागतिक कडधान्य दिन म्हणून घोषित केला.
- जागतिक अन्न आव्हाने कमी करण्यासाठी, मानवी आरोग्य सुधारण्यासाठी आणि मातीचे आरोग्य सुधारण्यासाठी डाळींच्या महत्त्वावर जोर देण्यासाठी या दिवसाची स्थापना करण्यात आली.
- यामध्ये मसूर, चणे, सोयाबीन आणि कोरडे वाटाणे यासारख्या सुक्या खाद्य बियांचा समावेश आहे.
- जागतिक कडधान्य दिन 2024 ची थीम 'कडधान्य: माती आणि लोक यांचे पोषण' आहे.

- ही थीम मातीच्या आरोग्यावर आणि मानवी पोषणावर कडधान्यांच्या सकारात्मक प्रभावावर भर देते.

तुम्हाला माहित आहे का?

- बुर्किना फासोने जागतिक कडधान्य दिन पाळण्याचा प्रस्ताव दिला.
- 2016 हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय कडधान्य वर्ष म्हणून घोषित करण्यात आले.
- भारत हा जगातील सर्वात मोठा कडधान्य उत्पादक देश आहे.

कातकरी समाजातील बंधपत्र निर्मूलनासाठी हालचाल

- महाराष्ट्र राज्य मानवाधिकार आयोग विशेषतः असुरक्षित आदिवासी गट (PVTG) श्रेणी अंतर्गत असलेल्या कातकरी समाजातील सदस्यांमध्ये प्रचलित असलेल्या बंधपत्रित कामगारांचे निर्मूलन करण्यासाठी पुढे सरसावले आहे.

बद्दल:

- कातकरी समाज हा महाराष्ट्रातील आदिवासी (मूलनिवासी) समूह आहे, ज्याला बंधनकारक मजुरीच्या गंभीर समस्येचा सामना करावा लागतो, ज्याला "वेठबिगारी" असेही म्हणतात.
- ही व्यवस्था कुटुंबांना कर्ज-आधारित गुलामगिरीत अडकवते, बहुतेकदा पिढ्यानपिढ्या टिकते.
- 1976 पासून बेकायदेशीर असूनही, हे टिकून राहण्यासाठी विविध घटक कारणीभूत आहेत.

आव्हाने:

- खोलवर रुजलेली सामाजिक संरचना
- निरक्षरता आणि जागृतीचा अभाव
- उपजीविकेची असुरक्षितता
- कायद्याची अपुरी अंमलबजावणी

शक्तीपीठ महामार्गच्या नवीन संरेखनाला सरकारने मान्यता दिली

- महाराष्ट्र राज्य सरकारने महाराष्ट्र शक्तीपीठ महामार्ग, नागपूर आणि गोवा यांना जोडणारा ग्रीनफिल्ड एक्सप्रेस वे संरेखित करण्यास मान्यता दिली आहे.
- 802 किलोमीटर लांबीचा हा एक्सप्रेसवे 12 जिल्ह्यांतून जाणार आहे.
- पूर्ण झाल्यानंतर हा राज्यातील सर्वात लांब द्रुतगती मार्ग असेल.
- महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ (MSRDC) हा प्रकल्प राबवणार आहे.

राज्य बातम्या

कुपोषणाचा सामना करण्यासाठी उत्तर प्रदेश मॉडेल

- उत्तर प्रदेश समुदाय-आधारित सूक्ष्म उपक्रमांद्वारे कुपोषणाचा सामना करण्यासाठी महिला सक्षमीकरणाची प्रभावीता प्रदर्शित करते.
- एकात्मिक बाल विकास सेवा (ICDS) कार्यक्रमाद्वारे वितरित केलेल्या गरोदर/स्तनपान करणाऱ्या माता आणि मुलांसाठी स्वयं-मदत गट मजबूत आणि पौष्टिक अन्न तयार करतात.

ICDS कार्यक्रम:

- छत्री योजना - एकात्मिक बाल विकास सेवा (ICDS) ही महिला आणि बाल विकास मंत्रालयाने 1975 मध्ये सुरू केलेली केंद्रीय प्रायोजित योजना आहे.

ICDS अंतर्गत योजना

- अंगणवाडी सेवा योजना
- प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना
- राष्ट्रीय क्रेच योजना
- किशोरवयीन मुलींसाठी योजना
- बाल संरक्षण योजना
- पोशन अभियान

ICDS ची प्रमुख उद्दिष्टे:

- 0-6 वर्षे वयोगटातील मुलांचे पोषण आणि आरोग्य स्थिती सुधारणे.
- मुलाचा योग्य मानसिक, शारीरिक आणि सामाजिक विकास सुनिश्चित करणे.
- मृत्युदर, विकृती, कुपोषण आणि शाळा गळतीचे प्रमाण कमी करणे.
- सर्व विभागांमध्ये धोरण आणि अंमलबजावणी समन्वयित करणे.
- त्यांच्या मुलांच्या आरोग्य आणि पौष्टिक गरजा पूर्ण करण्यासाठी मातांची क्षमता वाढवणे.
- किशोरवयीन मुलींना स्वावलंबन आणि जागृतीसाठी शिक्षित आणि सक्षम करणे.

उत्तराखंडचे UCC विधेयक

- उत्तराखंडचे मुख्यमंत्री पुष्कर सिंह धामी यांनी राज्य विधानसभेत समान नागरी संहिता (UCC) विधेयक सादर केले.
- UCC मध्ये लिव्ह-इन संबंध आणि घटस्फोट यांसारख्या विविध पैलूंचा समावेश आहे, ज्याचा उद्देश समुदायांमध्ये एकरूपता आहे.
- विशेष म्हणजे अनुसूचित जमातींना विधेयकातील तरतुदीमधून वगळण्यात आले आहे.

मुख्य तरतुदी

- 'हलाला' आणि 'इद्दत' सारख्या प्रथा काढून टाकून घटस्फोटाच्या प्रकरणांमध्ये UCC समान अधिकार सुनिश्चित करते.
- UCC अंतर्गत विवाह एक पुरुष आणि एका स्त्रीपुरते मर्यादित आहेत, विवाहासाठी विनिर्दिष्ट वयोमर्यादा आहेत.
- विवाह आणि घटस्फोटांची नोंदणी अनिवार्य बनते, पालन न केल्यास दंड आकारला जातो.
- हे विधेयक लिव्ह-इन संबंधांना संबोधित करते, गैर-नोंदणी किंवा खोटी माहितीसाठी दंड आकारते.
- अशा नातेसंबंधातून जन्माला आलेल्या मुलांना UCC अंतर्गत कायदेशीर म्हणून मान्यता दिली जाते.

- मुलगा आणि मुलींना मालमतेच्या वारसामध्ये समान अधिकार दिले जातात, त्यांची स्थिती विचारात न घेता.
- मृत व्यक्तीच्या मालमतेमध्ये विधवा आणि मुलांना समान वारसा हक्क मिळतात आणि पूर्वीच्या कायद्यांपासून वेगळे.

UCC बदल:

- 1950 च्या भारतीय राज्यघटनेच्या अध्याय IV मध्ये अंतर्भूत केलेले कलम 44, "राज्य भारताच्या सर्व प्रदेशांमध्ये एकसमान नागरी संहिता (UCC) ची अंमलबजावणी सुनिश्चित करण्यासाठी प्रयत्न करेल."
- भारतीय राज्यघटनेचा चौथा अध्याय DPSP (अनुच्छेद 36-51) वर विस्तृतपणे सांगतो, जे समाजाच्या सर्वांगीण कल्याणासाठी धोरणे लागू करण्यासाठी राज्यासाठी मार्गदर्शक तत्वे आहेत.
- आमच्या संविधान सभेने 1937 च्या आयरिश राज्यघटनेतून राज्य धोरणाची निर्देशक तत्वे (DPSP) स्वीकारली.
- UCC भारतातील सर्व धर्मांना लागू होणारे एकसमान वैयक्तिक कायदे प्रस्थापित करण्याचा प्रयत्न करते.
- UCC मध्ये समाविष्ट असलेल्या क्षेत्रांमध्ये विवाह, वारसा, देखभाल, पालकत्व, उत्तराधिकार, दत्तक आणि इतरांचा समावेश होतो.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

म्यानमारची नागरी अशांतता

- म्यानमारचा अंतर्गत संघर्ष अधिक तीव्र होत चालला आहे कारण लष्करी राजवटीचा विरोध बळकट होत आहे, वांशिक सशस्त्र संघटनांनी (EAOs) विविध क्षेत्रांवर नियंत्रण मिळवले आहे.
- अराकान आर्मीने अलीकडेच घेतलेले पलेटवा, पश्चिम सीमेवरील सामरिक महत्त्व असलेले शहर, परिस्थितीची वाढती गुंतागुंत अधोरेखित करते.

- पॅलेटवाच्या पतनाने चिन आणि अरकान वांशिक गटांमधील गतिशीलता बदलली, ऐतिहासिक प्रादेशिक दाव्यांवर तणाव निर्माण झाला.

कलादान प्रकल्पावर परिणाम:

- पलेटवामधील घडामोडींचा भारताच्या कलादान मल्टीमोडल ट्रान्झिट ट्रान्सपोर्ट प्रकल्पावर (KMTTP) परिणाम होतो, ज्याचा उद्देश ईशान्य भारताला पर्यायी व्यापार मार्ग उपलब्ध करून देणे आहे.
- कलादान प्रकल्पातील विलंब हे विविध आव्हानांना कारणीभूत आहे, ज्यात सुरक्षेच्या समस्या आणि प्रकल्पाबाबत स्थानिक दृष्टिकोन यांचा समावेश आहे.

चीनचा आर्थिक विस्तार आणि भू-राजकीय प्रभाव

- म्यानमारमधील चीनच्या गुंतवणुकीत, विशेषतः राखीन राज्यात तेल आणि वायू पाइपलाइन आणि खोल समुद्रातील बंदर आणि आर्थिक क्षेत्राच्या योजनांचा समावेश आहे.
- चायना-म्यानमार इकॉनॉमिक कॉरिडॉर (CMEC) चे उद्दिष्ट दोन्ही देशांमधील कनेक्टिव्हिटी वाढवणे, संभाव्यतः प्रादेशिक शक्ती गतिशीलता बदलणे आहे.
- म्यानमारमधील चीनच्या प्रभावामुळे भारताच्या कनेक्टिव्हिटी आणि विकास प्रकल्पांसाठी आव्हाने उभी आहेत, ज्यामुळे प्रादेशिक मुत्सद्देगिरीकडे सूक्ष्म दृष्टीकोन आवश्यक आहे.

भारत-चीन द्विपक्षीय व्यापार

- 2023 मध्ये, भारत-चीन द्विपक्षीय व्यापार तात्पुरती मंदी असतानाही मागील वर्षाच्या आकड्यांना मागे टाकून नवीन शिखरावर पोहोचला.
- भारतातील चिनी राजदूत मा जिया यांनी खुलासा केला की दोन्ही देशांमधील व्यापार \$136.2 अब्जपर्यंत पोहोचला आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- मा जिया यांनी उघड केले की 2023 मध्ये द्विपक्षीय व्यापाराच्या प्रमाणात वर्ष-दर-वर्ष 1.5% ची वाढ झाली आहे, भारताच्या चीनमधील निर्यातीत देखील लक्षणीय 6% वाढ झाली आहे.
- वर्ष 2022 मध्ये द्विपक्षीय व्यापारात एक महत्त्वपूर्ण टप्पा होता, ज्यामध्ये \$135.98 अब्जचे व्यवहार झाले.
- विशेष म्हणजे, प्रत्यक्ष नियंत्रण रेषेवर (LAC) लष्करी अडथळ्यावर सतत तणाव असूनही चीनकडून आयात \$100 अब्ज ओलांडली, आणि त्यात 21% वाढ झाली.

यूएस पर्यावरण संरक्षण प्रयत्न

- बिडेन प्रशासनाने काजळीच्या प्रदूषणाचा सामना करण्यासाठी कठोर मानके लागू केली आहेत, ज्याचा उद्देश विविध स्रोतांमधून उत्सर्जित होणारे सूक्ष्म कण कमी करणे आहे.
- उपक्रम दरवर्षी हजारो अकाली मृत्यू रोखू शकतो, पर्यावरण आणि सार्वजनिक आरोग्य गटांकडून प्रशंसा मिळवतो.

धोरण तपशील आणि प्रभाव

- नवीन नियम 12 मायक्रोग्रामच्या आधीच्या मानकापेक्षा कमी, प्रति घनमीटर हवेत 9 मायक्रोग्राम सूक्ष्म कण प्रदूषणाची कमाल पातळी सेट करतो.
- हे राज्ये आणि देशांसाठी हवेच्या गुणवत्तेचे लक्ष्य पूर्ण करण्यासाठी लादते, ज्यामुळे प्रदूषणाच्या विविध स्रोतांवर परिणाम होतो जसे की पॉवर प्लांट, वाहने, उद्योग आणि जंगलातील आग.

नियुक्ती बातम्या

झारखंडचे 12वे मुख्यमंत्री म्हणून चंपाई सोरेन यांचा शपथविधी

- झारखंड मुक्ती मोर्चा (JMM) चे नेते चंपाई सोरेन यांनी झारखंडचे बारावे मुख्यमंत्री म्हणून शपथ घेतली.

- राष्ट्रीय जनता दल (आरजेडी) आमदार सत्यानंद भोक्ता आणि काँग्रेस आमदार आलमगीर आलम यांनी नवीन सरकारमध्ये कॅबिनेट मंत्री म्हणून शपथ घेतली.

अर्थव्यवस्था बातम्या

कर-ते-जीडीपी गुणोत्तर **FY25** मध्ये नवीन उच्चांक गाठण्यासाठी सेट केले आहे

- महसूल सचिव, संजय मल्होत्रा यांनी **2024-25 मध्ये भारताचे कर-ते-जीडीपी गुणोत्तर विक्रमी 11.7% पर्यंत** पोहोचण्याचा अंदाज व्यक्त केला आहे, ज्यामध्ये थेट कर वाढीचे नेतृत्व करतात.
- विवाद आणि अंमलबजावणी समस्या कमी करण्यासाठी कर प्रणालीचे सरलीकरण आणि तर्कसंगतीकरण चालू आहे.

प्रमुख निष्कर्ष:

- हे प्रामुख्याने 2022-23 मधील GDP च्या **6.1% वरून या वर्षी 6.6% आणि पुढील वर्षी 6.7% वर थेट कर वाढल्यामुळे** आहे.
- जसजशी अर्थव्यवस्था वाढते आणि दरडोई उत्पन्न वाढते तसतसे कर-ते-जीडीपी गुणोत्तर देखील वाढते.
- अधिक करदात्यांनी नवीन कर प्रणालीची निवड केल्यामुळे थेट कर संकलनात वाढ होण्याची मल्होत्रा यांची अपेक्षा आहे.
- नवीन व्यवस्था उच्च करमुक्त उत्पन्न थ्रेशोल्ड ऑफर करते परंतु वजावट नाकारते.

शिखर परिषद बातम्या

पहिली **BIMSTEC** एक्वाटिक्स चॅम्पियनशिप

- अनुराग सिंग ठाकूर यांनी नवी दिल्लीच्या डॉ. श्यामा प्रसाद मुखर्जी जलतरण तलाव संकुलात **BIMSTEC** एक्वाटिक्स चॅम्पियनशिप 2024 ची सुरुवात केली जी **6 ते 9 फेब्रुवारी 2024 दरम्यान** होणार आहे.

- चॅम्पियनशिप ही **BIMSTEC** क्षेत्रामध्ये अशा प्रकारची पहिलीच स्पर्धा आहे.

दृष्टी आणि पार्श्वभूमी

- नरेंद्र मोदी यांनी **2018 मध्ये चौथ्या BIMSTEC शिखर परिषदेदरम्यान BIMSTEC युवा जल क्रीडा स्पर्धेची घोषणा** केली.
- सुरुवातीला 2021 साठी नियोजित, कोविड-19 साथीच्या आजारामुळे हा कार्यक्रम 2024 साली शेड्यूल करण्यात आला.
- स्पर्धेमध्ये 20 वर्षाखालील वयोगटासाठी जलतरण, वॉटर पोलो आणि डायव्हिंग इव्हेंटचा समावेश आहे.

BIMSTEC:

- BIMSTEC (बहु-क्षेत्रीय तांत्रिक आणि आर्थिक सहकार्यासाठी बे ऑफ बंगाल इनिशिएटिव्ह)** दक्षिण आशियातील पाच सदस्यांसह (बांगलादेश, भूतान, भारत, नेपाळ आणि श्रीलंका) आणि दक्षिण पूर्व आशियातील दोन सदस्यांसह (म्यानमार आणि थायलंड) दक्षिण आणि दक्षिण पूर्व आशियाई देशांमधील एक अद्वितीय दुवा तयार करते.
- BIMSTEC हा एक आर्थिक गट आहे जो **जून 1997 मध्ये बँकॉक घोषणेद्वारे** अस्तित्वात आला.
- BIMSTEC ची स्थापना सुरुवातीला 6 जून 1997 रोजी बांगलादेश, भारत, श्रीलंका आणि थायलंड या चार सदस्य देशांसह झाली.
- नेपाळ 1998 मध्ये निरीक्षक राज्य बनले आणि फेब्रुवारी 2004 मध्ये भूतानसह ब्लॉकचे पूर्णवेळ सदस्य बनले.

जागतिक शाश्वत विकास शिखर परिषद 2024

- वार्षिक फ्लॅगशिप इव्हेंट:** WSDS हा **द एनर्जी अँड रिसोर्सेस इन्स्टिट्यूट (TERI)** चा वार्षिक प्रमुख कार्यक्रम आहे.
- वारसा:** 2001 मध्ये स्थापित, शिखर मालिकेचा वारसा दोन दशकांहून अधिक आहे, ज्याचे उद्दिष्ट 'शाश्वत विकास' हे जागतिक पातळीवर सामायिक केलेले ध्येय आहे.

- **ग्लोबल साउथ फोकस:** ग्लोबल साउथवर लक्ष केंद्रित करून शाश्वत विकास आणि पर्यावरणावर स्वतंत्रपणे आयोजित केलेली ही एकमेव आंतरराष्ट्रीय शिखर परिषद आहे.
- **उद्दिष्ट:** WSDS जगातील सर्वात प्रबुद्ध नेते आणि विचारवंतांना एकाच व्यासपीठावर एकत्रित करून जागतिक समुदायांच्या फायद्यासाठी दीर्घकालीन उपाय प्रदान करण्याचा प्रयत्न करते.
- **23वी आवृत्ती:** WSDS 2024 ही शिखर परिषदेची 23वी आवृत्ती आहे.
- **थीम:** WSDS 2024 ची थीम 'शाश्वत विकास आणि हवामान न्यायासाठी नेतृत्व' आहे.

ऊर्जा आणि संसाधन संस्था (TERI)

- **अग्रगण्य थिंक टँक:** TERI ही भारत आणि ग्लोबल साउथच्या शाश्वत विकासासाठी संशोधन करण्यासाठी समर्पित एक अग्रगण्य थिंक टँक आहे.
- **बहुआयामी संस्था:** ही एक स्वतंत्र, बहुआयामी संस्था आहे ज्यामध्ये संशोधन, धोरण, सल्लामसलत आणि अंमलबजावणीची क्षमता आहे.
- **इतिहास:** ऊर्जा समस्यांवरील माहिती केंद्र म्हणून 1974 मध्ये स्थापित, TERI ने 1982 मध्ये ऊर्जेचा कार्यक्षम वापर आणि नैसर्गिक संसाधनांचा शाश्वत वापर यावर लक्ष केंद्रित करून संशोधन उपक्रम सुरू केले.

फोकस क्षेत्रे:

- संसाधनांच्या कार्यक्षम वापरास प्रोत्साहन देणे
- शाश्वत निविष्ठा आणि पद्धतींमध्ये प्रवेश वाढवणे आणि ते घेणे
- पर्यावरण आणि हवामानावरील प्रभाव कमी करणे.
- **स्थान:** TERI चे मुख्यालय नवी दिल्ली येथे आहे.

हिंदी महासागर परिषद

- 7 वी हिंद महासागर परिषद (IOC) 2024, 9-10 फेब्रुवारी 2024 रोजी पर्थ, ऑस्ट्रेलिया येथे आयोजित करण्यात आली होती.

- यात 40 देशांचे प्रतिनिधी आणि विविध प्रादेशिक राष्ट्रांचे परराष्ट्र मंत्री सहभागी झाले होते.

परिषदेची उद्दिष्टे:

परिषदेचे प्राथमिक लक्ष प्रादेशिक सहकार्यावर चर्चा सुलभ करणे आणि यासंबंधीचे उपाय प्रस्तावित करणे हे होते:

- प्रादेशिक सुरक्षा
- आर्थिक प्रगती
- पर्यावरण संरक्षण
- हिंद महासागर क्षेत्रात सागरी सुरक्षा.

थीम:

- परिषदेची थीम "स्थिर आणि शाश्वत हिंदी महासागराच्या दिशेने" होती, जी प्रदेशाच्या भू-राजकीय आणि पर्यावरणीय लँडस्केपमध्ये स्थिरता आणि टिकाऊपणाच्या महत्त्वावर जोर देते.

बद्दल:

IOC हिंद महासागराच्या सीमेवर असलेल्या देशांमधील सहकार्य वाढवणारा वार्षिक कार्यक्रम आहे.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

प्रधानमंत्री सूर्योदय योजना

- प्रधानमंत्री सूर्योदय योजनेद्वारे घरगुती छतावरील सौर यंत्रणा (h-RTS) ला प्रोत्साहन देण्याची सरकारची योजना आहे.
- मासिक 300 युनिटपेक्षा कमी वीज वापरणाऱ्या कुटुंबांवर लक्ष केंद्रित करण्यात आले आहे.
- या योजनेचे उद्दिष्ट एक कोटी कुटुंबांना 300 युनिटपर्यंत मोफत वीज देण्याचे आहे.
- योजनेची अंदाजे किंमत किमान ₹1 लाख कोटी आहे.
- रूफटॉप सोलर सिस्टीम उभारण्याचा संपूर्ण खर्च केंद्र सरकार उचलण्याची शक्यता आहे.
- अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांनी लाभार्थी कुटुंबांसाठी वार्षिक ₹15,000 ते ₹18,000 च्या संभाव्य लाभांचा उल्लेख केला.
- भारतात सध्या छतावरील सौर यंत्रणा असलेली 6.7 लाख कुटुंबे आहेत आणि या योजनेचे उद्दिष्ट एक

कोटी कुटुंबांपर्यंत पोहोचण्यासाठी घातपाती विस्ताराचे आहे.

प्रधान मंत्री मत्स्य किसान समृद्धी सह-योजना

- केंद्रीय मंत्रिमंडळाने प्रधान मंत्री मत्स्य किसान समृद्धी सह-योजनेच्या अंमलबजावणीला हिरवा कंदील दाखवला आहे, ही एक सहाय्यक योजना आहे जी व्यापक प्रधान मंत्री मत्स्य संपदा योजनेअंतर्गत येते.
- ही योजना प्रामुख्याने मत्स्यव्यवसाय क्षेत्रातील सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांना लक्ष्य करते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- सर्व राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये पुढील चार वर्षांच्या कालावधीत (FY 2023-24 ते FY 2026-27) ₹6,000 कोटींची गुंतवणूक या योजनेद्वारे अपेक्षित आहे.
- मंत्रिमंडळाने मत्स्यपालन आणि मत्स्यपालन पायाभूत सुविधा विकास निधीला 2026 पर्यंत मुदतवाढ देण्यासही मंजूरी दिली.

PM-MKSSY ची उद्दिष्टे

- राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय क्षेत्र डिजिटल प्लॅटफॉर्मद्वारे मत्स्यपालन, मत्स्यपालक आणि सहाय्यक कामगारांच्या स्व-नोंदणीला प्रोत्साहन देऊन असंघटित मत्स्यव्यवसाय क्षेत्राचे वाढीव औपचारिकीकरण.
- मत्स्यपालन विमा प्राप्त करण्यासाठी लाभार्थ्यांना एकवेळ प्रोत्साहन देणे.
- कामगिरी अनुदानाद्वारे मत्स्यपालन आणि मत्स्यपालन लघुउद्योगांच्या वाढीस प्रोत्साहन देणे.
- मत्स्यपालन क्षेत्रातील सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांसाठी संस्थात्मक वित्तपुरवठा सुलभ करणे.
- मासे आणि मत्स्य उत्पादन सुरक्षा आणि गुणवत्ता हमी प्रणाली अवलंबण्यासाठी आणि विस्तारित करण्यासाठी कार्यप्रदर्शन अनुदानासह सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांना प्रवृत्त करणे.

स्वदेश दर्शन योजना

- पर्यटन मंत्रालयाने छत्रपती संभाजीनगर येथील अजिंठा आणि एलोरा लेणी या युनेस्कोच्या जागतिक वारसा स्थळांचा स्वदेश दर्शन योजना II मध्ये समावेश केला आहे.
- या उपक्रमाचा उद्देश भारतातील शाश्वत आणि जबाबदार पर्यटन स्थळांना प्रोत्साहन देणे आहे.

बद्दल:

- भारत सरकारच्या पर्यटन मंत्रालयाने 2015 मध्ये सुरु केलेली स्वदेश दर्शन योजना, देशव्यापी शाश्वत आणि जबाबदार पर्यटन स्थळे विकसित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.
- हे 100% केंद्रीय निधीवर चालते, राज्ये, केंद्रशासित प्रदेश आणि केंद्रीय एजन्सींना पर्यटन पायाभूत सुविधांच्या विकासात मदत करते.

स्वदेश दर्शन 2.0

- SD2.0 खाजगी क्षेत्रातील गुंतवणूक आकर्षित करण्याचा आणि पर्यटनामध्ये सार्वजनिक-खाजगी भागीदारी (PPP) वाढवण्याचा प्रयत्न करते, पायाभूत सुविधांच्या ऑपरेशनवर आणि देखभालीवर लक्ष केंद्रित करते.
- थीम: SD2.0 अंतर्गत ओळखल्या गेलेल्या प्रमुख पर्यटन थीममध्ये संस्कृती आणि वारसा, साहसी पर्यटन, इको-टुरिझम, वेलनेस टुरिझम, MICE पर्यटन, ग्रामीण पर्यटन, बीच पर्यटन आणि समुद्रपर्यटन - महासागर आणि अंतर्देशीय यांचा समावेश आहे.

पुरस्कार बातम्या

66 वा वार्षिक ग्रॅमी पुरस्कार

- ट्रेव्हर नोह यांनी आयोजित केलेल्या 66 व्या वार्षिक ग्रॅमी पुरस्कारांनी, लॉस एंजेलिस, कॅलिफोर्निया येथील Crypto.com एरिना येथे संगीत उद्योगातील अभिजात वर्गाचे प्रदर्शन केले.

सर्वोत्कृष्ट ग्लोबल म्युझिक अल्बम: शक्तीचा "दिस मोमेंट"

- संगीतकार शंकर महादेवन आणि झाकीर हुसेन यांच्या फ्यूजन बँड शक्तीने त्यांच्या नवीनतम रिलीज "दिस मोमेंट" सह सर्वोत्कृष्ट ग्लोबल म्युझिक अल्बमसाठी ग्रॅमी पुरस्कार जिंकला.
- गिटार वादक जॉन मॅक्लॉफ्लिन आणि इतरांसह या गटाला जागतिक संगीतातील त्यांच्या अपवादात्मक योगदानाबद्दल मान्यता मिळाली.

वर्षातील सर्वोत्तम अल्बम: टेलर स्विफ्टचा "मिडनाइट्स"

- अमेरिकन गायिका-गीतकार टेलर स्विफ्टने तिच्या "मिडनाइट्स" अल्बमसाठी SZA, जॉन बॅटिस्ट आणि इतर सारख्या नामांकित नामांकित व्यक्तींना मागे टाकत अत्यंत अपेक्षित अल्बम ऑफ द इयर पुरस्कार मिळवला.

रेकॉर्ड ऑफ द इयर: मायली सायरसचे "फ्लॉवर्स"

- मायली सायरसच्या हिट "फ्लॉवर्स" ला रेकॉर्ड ऑफ द इयर पुरस्कार मिळाला, ज्यामुळे रात्रीच्या विविध संगीत यशांमध्ये भर पडली.

वर्षातील सर्वोत्कृष्ट गाणे: बिली इलिशचे "व्हाट वाज आय मेड फॉर?"

- बिली इलिशचे भावपूर्ण लोकगीत "व्हाट वाज आय मेड फॉर?" ग्रेटा गेर्विगच्या काल्पनिक कॉमेडीमधून बार्बीला वर्षातील सर्वोत्कृष्ट गाण्याचे नाव देण्यात आले, ज्याने संगीताच्या उत्कृष्टतेच्या उत्सवात योगदान दिले.

ट्रेव्हर नोहाचा चौथा होस्टिंग कार्यकाळ

- दक्षिण आफ्रिकेचा कॉमेडियन आणि लेखक ट्रेव्हर नोह यांनी चौथ्यांदा ग्रॅमी अवॉर्ड्सचे आयोजन केले आणि संध्याकाळी विनोद आणि करिष्मा भरला.

भारतरत्न पुरस्कार जाहीर

- भारतरत्न हा भारताचा सर्वोच्च नागरी सन्मान तीन उल्लेखनीय व्यक्तींना प्रदान केला जाईल: एम.एस. स्वामिनाथन, पी.व्ही. नरसिंह राव आणि चौधरी चरणसिंग.

- या व्यक्ती प्रतिष्ठित पुरस्कार विजेत्यांच्या यादीत सामील झाल्या आहेत, ज्यात लालकृष्ण अडवाणी आणि कर्पूरी ठाकूर यांचा समावेश आहे, ज्यामुळे या वर्षाची आतापर्यंतची सर्वात मोठी संख्या जाहीर करण्यात आली आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- या वर्षाच्या घोषणेने 1999 मधील मागील सर्वोच्च गणनेला मागे टाकून पाच भारतरत्न पुरस्कार प्रदान करण्याचा विक्रम नोंदवला आहे.
- उल्लेखनीय म्हणजे, पाचपैकी चार पुरस्कार मरणोत्तर दिले जात आहेत.

संरक्षण बातम्या

वायुशक्ती-2024 सराव

- भारतीय हवाई दल 17 फेब्रुवारी 2024 रोजी जैसलमेर जवळ पोखरण एअर टू ग्राउंड रेंज येथे वायु शक्ती-24 हा सराव करेल.

महत्वाचे मुद्दे:

- वायु शक्ती व्यायामाची शेवटची आवृत्ती 16 फेब्रुवारी 2019 रोजी झाली.
- वायु शक्ती भारतीय वायुसेनेच्या आक्षेपार्ह आणि बचावात्मक क्षमतेचे प्रदर्शन करेल, ज्यामध्ये दिवसा आणि रात्रीच्या दोन्ही ऑपरेशन्सचा समावेश आहे.
- या सरावात भारतीय लष्करासोबतच्या संयुक्त कारवाईचे प्रदर्शन केले जाईल.

सहभागी विमान:

- वैविध्यपूर्ण फ्लीट: यावर्षी 121 विमाने सहभागी होतील, ज्यात तेजस, प्रचंड आणि ध्रुव सारखी स्वदेशी विमाने, तसेच राफेल, मिराज-2000, सुखोई-30 MKI, जग्वार, हॉक, C-130J, चिन्कू, Apache, आणि Mi-17 यांसारखी इतर उल्लेखनीय विमाने असतील.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

भ्रष्टाचार धारणा निर्देशांक (CPI), 2023

- 2023 साठी करप्शन परसेप्शन इंडेक्स (CPI) वर भारताची क्रमवारी 180 देशांपैकी 93 आहे.
- 2023 मध्ये भारताचा एकूण स्कोअर 39 होता, 2022 मध्ये 40 वरून किरकोळ घट झाली.
- 2022 मध्ये देशाचा क्रमांक 85 होता.

भ्रष्टाचार धारणा निर्देशांक (CPI):

- CPI हे वार्षिक मूल्यांकन आहे जे सार्वजनिक क्षेत्रातील भ्रष्टाचाराच्या त्यांच्या कथित स्तरांवर आधारित देशांचे मूल्यांकन करते.
- ट्रान्सपरन्सी इंटरनॅशनल, भ्रष्टाचाराशी लढा देणारी जागतिक गैर-सरकारी संस्था द्वारे प्रकाशित.

महत्वाचे मुद्दे:

- **स्केल:** देशांना 0 ते 100 च्या स्केलवर स्कोअर दिला जातो, जेथे उच्च स्कोअर कमी समजलेला भ्रष्टाचार आणि स्वच्छ सार्वजनिक क्षेत्र दर्शवते.
- **रँकिंग:** त्यांच्या स्कोअरच्या आधारावर, देशांना क्रमवारी दिली जाते, ज्यामध्ये सर्वात कमी भ्रष्टाचारी उच्च स्थानावर असतात.
- **डेटा स्रोत:** CPI भ्रष्टाचाराच्या पातळीचे मूल्यांकन करणाऱ्या संस्था आणि संस्थांचे सर्वेक्षण आणि मूल्यांकनांसह विविध स्रोतांकडून डेटा एकत्रित करते.
- **तज्ञांची मते:** यात सार्वजनिक क्षेत्रातील भ्रष्टाचाराच्या पातळीबाबत तज्ञ आणि व्यावसायिक नेत्यांची मते समाविष्ट आहेत.

डिसेंबरमध्ये कोअर सेक्टर उत्पादन वाढ 14 महिन्यांच्या नीचांकी पातळीवर आली

- भारतातील आठ प्रमुख क्षेत्रांतील उत्पादन वाढ डिसेंबरमध्ये 3.8% या 14 महिन्यांच्या नीचांकी पातळीवर घसरली.
- एका वर्षापूर्वीच्या 8.3% गती आणि नोव्हेंबर 2023 मध्ये 7.9% च्या सुधारित वाढीच्या तुलनेत ही लक्षणीय घट आहे.

महत्वाचे मुद्दे:

- इंडेक्स ऑफ कोअर इंडस्ट्रीज (ICI) मध्ये 20% वेटेजसह वीज निर्मिती डिसेंबरमध्ये 0.6% या आठ महिन्यांच्या नीचांकी पातळीवर पोहोचली.
- कच्च्या तेलाचे उत्पादन सलग दुसऱ्या महिन्यात आकुंचन पावले, 1% ने कमी झाले, जून 2023 नंतरची सर्वात तीव्र घट.
- कोळशाच्या उत्पादनात 10.6% वाढ झाली, सहा महिन्यांतील सर्वात कमी वर्ष-दर-वर्ष वाढ, परंतु उत्पादन एप्रिल 2023 पासून सर्वोच्च पातळीवर होते.
- सिमेंट उत्पादन नोव्हेंबरमध्ये 4% आकुंचनातून पुन्हा वाढले, डिसेंबरमध्ये 1.3% ने वाढले.

बदल:

- आर्थिक सल्लागाराचे कार्यालय, उद्योग आणि अंतर्गत व्यापार प्रोत्साहन विभाग आठ प्रमुख उद्योगांचा निर्देशांक (ICI) जारी करतो.
- ICI निवडलेल्या आठ प्रमुख उद्योगांमध्ये उत्पादनाची एकत्रित आणि वैयक्तिक कामगिरी मोजते उदा. कोळसा, कच्चे तेल, नैसर्गिक वायू, रिफायनरी उत्पादने, खते, पोलाद, सिमेंट आणि वीज.
- औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (IIP) मध्ये समाविष्ट केलेल्या वस्तूंच्या वजनाच्या 40.27% आठ प्रमुख उद्योगांचा समावेश आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

एर्गोस्फीअर: ब्लॉक होलचे काम करणे

- फिरणारे कृष्णविवर, ज्याला केर ब्लॉक होल असेही म्हणतात, ते प्रचंड ताऱ्यांपासून उद्भवतात जे त्यांचे इंधन संपवतात, ज्यामुळे सुपरनोव्हाचा स्फोट होतो.
- उर्वरित गाभा स्वतःच्या गुरुत्वाकर्षणाखाली कोसळून ब्लॉक होल बनतो.

ब्लॉक होल सेंटरचे स्वरूप:

- ब्लॉक होलच्या गाभ्यामध्ये गुरुत्वाकर्षण एकलता असते, जिथे सामान्य सापेक्षतेची तत्वे तुटतात.

- कृष्णविवराचे प्रचंड गुरुत्वाकर्षण खेचणे या विलक्षणतेतून उद्भवते.

इव्हेंट होरायझन आणि एकलता:

- घटना क्षितिज, एकलतेभोवती एक गोलाकार सीमा, कोणत्याही गोष्टीला एकदा आत बाहेर पडण्यापासून प्रतिबंधित करते, जोपर्यंत ते प्रकाशाचा वेग अशक्यतेला ओलांडत नाही.
- या सीमेपलीकडे कृष्णविवराचे गुरुत्वाकर्षण खेचणे अनुभवले जाते.

एर्गोस्फियर:

- घटना क्षितिजाच्या पलीकडे, फिरत असलेल्या कृष्णविवरांमध्ये एर्गोस्फीअर असतो, एक मोठा गोलाकार जो वस्तूंना वेगाने फिरत असल्यास आत प्रवेश करू आणि बाहेर पडू देतो, परंतु तरीही प्रकाशाच्या वेगापेक्षा कमी असतो.
- 'एर्गोस्फीअर' हा शब्द ग्रीक शब्द 'एर्गॉन' पासून आला आहे, ज्याचा अर्थ 'काम' असा होतो.
- घटना क्षितिजाच्या पलीकडे असलेल्या एर्गोस्फियरमधून पदार्थ आणि ऊर्जा काढली जाऊ शकते म्हणून हे नाव देण्यात आले आहे.

फ्लू गॅस डिसल्फुरायझेशन (FGD)

- केंद्रीय ऊर्जा आणि नवीन आणि नवीकरणीय ऊर्जा मंत्री यांनी नियामक संस्थांनी ठरवलेल्या उत्सर्जन मानदंडांचे पालन करण्यासाठी औष्णिक ऊर्जा केंद्रांमध्ये फ्लू गॅस डिसल्फुरायझेशन (FGD) उपकरणे बसवण्याची घोषणा केली आहे.

प्रस्तावित मानदंड:

- 31 डिसेंबर 2016 पूर्वी स्थापित केलेल्या TPPs साठी: SO₂ चे अनुज्ञेय उत्सर्जन - 600mg/Nm³ < 500 MW TPPs साठी; 200mg/Nm³ > 500 MW क्षमतेच्या TPPs साठी, 1 जानेवारी 2017 नंतर स्थापित सर्व TPPs साठी: 100mg/Nm³.

FGD उपकरणांसाठी इन्स्टॉलेशन टाइमलाइन

- सल्फर डायऑक्साइड (SO₂) उत्सर्जन मानदंडांची पूर्तता करण्यासाठी, थर्मल पॉवर प्लांट स्थान श्रेणीवर आधारित निर्दिष्ट टाइमलाइनसह FGD उपकरणे स्थापित करत आहेत:

श्रेणी A:

- राष्ट्रीय राजधानी क्षेत्र (NCR) च्या 10 किमी त्रिज्येच्या आत किंवा 10 लाख किंवा त्याहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे (2011 च्या जनगणनेनुसार).
- अंतिम मुदत: 31 डिसेंबर 2024.

श्रेणी B:

- CPCB द्वारे परिभाषित केल्यानुसार गंभीर प्रदूषित क्षेत्रे किंवा नॉन-अटेन्मेंट शहरांच्या 10 किमी त्रिज्येच्या आत.
- अंतिम मुदत: 31 डिसेंबर 2025.

श्रेणी C:

- श्रेणी A किंवा B मध्ये समाविष्ट नसलेली क्षेत्रे.
- अंतिम मुदत: 31 डिसेंबर 2026.

विविध बातम्या

भारत ऊर्जा सप्ताह 2024

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी मंगळवारी गोव्यात ऊर्जा सप्ताह 2024 च्या भारताच्या दुसऱ्या आवृत्तीचे उद्घाटन करणार आहेत.

आढावा:

- 6 ते 9 फेब्रुवारी दरम्यान होणारा ऊर्जा सप्ताह हा भारतातील सर्वात मोठे ऊर्जा प्रदर्शन आणि परिषद असेल.
- ऊर्जेमध्ये 'आत्मनिर्भरता' साध्य करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे आणि भारताच्या ऊर्जा संक्रमणाच्या उद्दिष्टांवर जोर देऊन जागतिक तेल आणि वायू सीईओसह गोलमेजांचा समावेश असेल.
- विविध देशांतील सुमारे 17 ऊर्जा मंत्री उपस्थित राहतील, जे जागतिक दृष्टीकोन दाखवतील.

- या कार्यक्रमात स्टार्टअप्सना ऊर्जा मूल्य साखळीत प्रोत्साहन आणि समाकलित करण्यावर भर दिला जाईल, नवोपक्रमाला चालना मिळेल.
- एनर्जी वीकमध्ये कॅनडा, जर्मनी, नेदरलँड्स, रशिया, यूके आणि यूएसए असे सहा समर्पित कंट्री पॅव्हेलियन असतील.
- पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक वायू मंत्रालयाच्या अधिपत्याखाली भारतीय पेट्रोलियम उद्योग महासंघाने आयोजित केलेला, इंडिया एनर्जी वीक, 2024 उद्योग तज्ञ, धोरणकर्ते, शैक्षणिक आणि उद्योजक यांच्यात चर्चा, ज्ञान देवाणघेवाण आणि सहकार्यासाठी एक व्यासपीठ प्रदान करेल.

डस्टेड अपोलो

- डस्टेड अपोलो हे दुर्मिळ समुद्रसपाटीपासून उंचीवर राहणारे फुलपाखरू हिमाचल प्रदेशातील चंबा जिल्ह्यात दिसले आणि त्याचे छायाचित्र काढण्यात आले.
- हिमाचल प्रदेशात पूर्वी कागदोपत्री नसलेली, ही प्रजाती आतील हिमालयात 3,500 ते 4,800 मीटर उंचीवर राहते.

महत्वाचे मुद्दे:

- डस्टेड अपोलो लडाख बॅन्डेड अपोलोशी मजबूत साम्य साधते.
- अपोलो फुलपाखरांना त्यांच्या व्यावसायिक महत्त्वामुळे शिकारीपासून धोक्याचा सामना करावा लागतो, ज्यामुळे लुप्तप्राय प्रजातींचे संरक्षण करण्यासाठी संरक्षण प्रयत्नांची तातडीची गरज अधोरेखित होते.

द हेल्दी इंडियन प्रोजेक्ट (THIP) आणि व्हॅक्सिन सेफ्टी नेट (VSN)

- द हेल्दी इंडियन प्रोजेक्ट (THIP) नुकतेच जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) स्थापन केलेल्या व्हॅक्सिन सेफ्टी नेट (VSN) मध्ये सामील झाले आहे.

- अचूक लसीकरण तपशील सुनिश्चित करण्यासाठी जागतिक प्रयत्नांशी संरेखित करून, भारतीय लोकसंख्येला विश्वसनीय लस सुरक्षा माहिती प्रदान करणे हे या सहकार्याचे उद्दिष्ट आहे.

तपशील:

- THIP हे भारतातील एक प्रमुख आरोग्य माहिती मंच आहे.
- हे सदस्यत्व भारतातील लोकांना विश्वासार्ह आणि सत्यापित लस सुरक्षा माहिती वितरीत करण्यासाठी THIP च्या समर्पणावर प्रकाश टाकते.
- VSN, 45 देशांमधील 110 वेबसाइट्सचा समावेश आहे आणि 43 भाषांमध्ये माहिती प्रदान करते, लस सुरक्षिततेची विश्वसनीय माहिती प्रदान करणारे जागतिक नेटवर्क म्हणून काम करते.

प्रमुख ठळक मुद्दे:

- THIP चा VSN मध्ये समावेश केल्याने त्याच्या लस सुरक्षा माहितीची विश्वासार्हता वाढते.
- कठोर मानकांचे पालन आणि नियमित मूल्यमापन THIP च्या सामग्रीची अचूकता आणि विश्वासार्हता सुनिश्चित करते.
- VSN मधील सदस्यत्व THIP ला व्यापक प्रेक्षकांपर्यंत प्रवेश देते, ज्यामुळे भारतातील विविध लोकसंख्येमध्ये अचूक लस माहितीचा प्रसार करणे सुलभ होते.
- THIP, VSN सदस्य म्हणून, भारतातील सार्वजनिक आरोग्य उपक्रमांना चालना देण्यासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते.

क्यासनूर फॉरेस्ट डिसीज

- क्यासनूर फॉरेस्ट डिसीज (KFD), ज्याला माकड ताप म्हणूनही ओळखले जाते, हा एक विषाणूजन्य संसर्ग आहे जो 1956 मध्ये कर्नाटकातील शिवमोग्गा जिल्ह्यातील सोराब तालुक्याच्या कायसनूर वनक्षेत्रात आढळला होता.

- या वर्षी 1 जानेवारीपासून कायसनूर फॉरेस्ट डिसीजमुळे (केएफडी) दोन जणांचा मृत्यू झाला आहे.

संक्रमण आणि लक्षण

- KFD टिक चाव्याव्दारे पसरतो, ज्याची लक्षणे चाव्यानंतर तीन ते आठ दिवसांनी दिसून येतात.
- सामान्य लक्षणांमध्ये ताप, डोकेदुखी, अंगदुखी आणि डोळे लाल होणे यांचा समावेश होतो.
- गॅस्ट्रोइंटेस्टाइनल लक्षणे अनुसरण करू शकतात आणि गंभीर प्रकरणांमध्ये नाकातून रक्तस्राव होऊ शकतो. निदानामध्ये रक्त चाचणी समाविष्ट असते.

वर्तमान परिस्थिती आणि उपाय

- KFD साठी कोणताही विशिष्ट उपचार नाही.
- केएफडी सुरुवातीला शिवमोगगा जिल्ह्यापुरते मर्यादित होते, तेव्हापासून ते कर्नाटकातील इतर जिल्ह्यांमध्ये आणि तमिळनाडू, केरळ आणि महाराष्ट्रासारख्या शेजारील राज्यांमध्ये पसरले आहे.
- सरकार इंडियन इम्युनोलॉजिकल सारख्या संस्थांच्या सहकार्याने लस विकासाचा शोध घेत आहे.

आदी महोत्सव 2024

संदर्भ:

- नवी दिल्लीतील मेजर ध्यानचंद नॅशनल स्टेडियमवर आयोजित वार्षिक राष्ट्रीय आदिवासी महोत्सव, आदि महोत्सव 2024 चे राष्ट्रपतींनी उद्घाटन केले.
- आदिवासी व्यवहार मंत्रालयाच्या अंतर्गत TRIFED द्वारे आयोजित, हा कार्यक्रम भारताच्या आदिवासी वारशाची समृद्ध विविधता प्रदर्शित करतो.

उद्दिष्टे:

- प्रतिभेचे प्रदर्शन:** आदि महोत्सव आदिवासी कारागिरांची विलक्षण प्रतिभा आणि कारागिरीचे प्रदर्शन करण्यासाठी एक व्यासपीठ म्हणून काम करते, आदिवासी कला, हस्तकला, नैसर्गिक उत्पादने आणि पाककृती यांचे विशाल श्रेणी प्रदर्शित करते.
- सशक्तीकरण:** आदिवासी समुदायांना त्यांची उत्पादने विकण्यासाठी, उत्पन्न मिळविण्यासाठी आणि त्यांच्या कौशल्यांना ओळख मिळवून देण्यासाठी

त्यांना थेट बाजारपेठ उपलब्ध करून देऊन त्यांना सशक्त करणे हा या महोत्सवाचा उद्देश आहे.

- विविधता साजरी करणे:** हा चैतन्यशील आणि वैविध्यपूर्ण आदिवासी संस्कृतीचा उत्सव आहे, त्यांच्या अनोख्या परंपरा आणि भारताच्या वारशात दिलेल्या योगदानाबद्दल जागरूकता, समज आणि कौतुकाचा प्रचार करतो.

ट्रायफेड:

- ट्रायबल को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग डेव्हलपमेंट फेडरेशन ऑफ इंडिया ही 1987 मध्ये स्थापना करण्यात आलेली भारत सरकारच्या आदिवासी व्यवहार मंत्रालयाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील राष्ट्रीय स्तरावरील सहकारी संस्था आहे.**

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE EXAM